

KONTROLA PODMÍNĚNOSTI CROSS-COMPLIANCE

Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami

Ing. Renata Hamralová
Česká inspekce životního prostředí
odbor ochrany vod

Česká inspekce životního prostředí

Odbor ochrany vod

ČIŽP

- ⑩ Byla zřízena v roce 1991 zákonem ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
- ⑩ Složka ochrany vod, ochrany ovzduší, odpadového hospodářství, ochrany přírody a ochrany lesa
- ⑩ 10 oblastních inspektorátů a ředitelství

Odbor ochrany vod

- ⑩ Dohlíží nad dodržováním povinností stanovených vodním zákonem (zákon č. 254/2001 Sb.)
- ⑩ Zaměřuje se na kontrolu dodržování povinností při vypouštění odpadních vod a podzemních vod před znečištěním závadnými látkami a na ochranu vodních zdrojů
- ⑩ Ukládá nápravná opatření k odstranění kontaminace podzemních vod, horninového prostředí, staveb, nevyhovujících skládek atd.
- ⑩ Podílí se na řešení havarijních úniků závadných látek
- ⑩ Vede poplatkové agendy za odběry podzemních vod a za vypouštění odpadních vod do vod povrchových a kontroluje dodržování poplatkových povinností
- ⑩ Podle zákona o prevenci závažných havárií (zákon č. 59/2006 Sb.) koordinuje kontroly integrované inspekce
- ⑩ Cca 100 pracovníků složky ochrany vod ČIŽP

Od 1. července 2009 se změnila působnost oblastních inspektorátů ČIŽP v ochraně vod a důsledně se přizpůsobila administrativním hranicím krajů

Územní působnost OI ČIŽP ve složce **ochrany vod** po 1.7. 2009

Kontroly podmíněnosti cross-compliance

Směrnice Rady 80/68/EHS

Úvod

- V rámci plnění podmínek cross-compliance jsou ze strany složky ochrany vod ČIŽP kontrolovány požadavky Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami, které byly transponovány do 39 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Plnění požadavků Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků a Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a rostlin kontroluje složka ochrany přírody ČIŽP.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance

Směrnice Rady 80/68/EHS

Související právní předpisy

- **Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů**
- **Vyhláška č. 450/2005 Sb., o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků, v platném znění**
- **Vyhláška č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, v platném znění**
- **Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na zemědělství, byla zrušena a nahrazena vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj č. 268/2009 Sb. , o technických požadavcích na stavby**

Kontroly podmíněnosti cross-compliance

Směrnice Rady 80/68/EHS

Kontrolní požadavky

- Kontrolní požadavky směrnice Rady 80/68/EHS jsou základními požadavky vodního zákona pro zacházení se závadnými látkami. Tyto požadavky kontroluje Česká inspekce životního prostředí už řadu let.

Kontrolní požadavky směrnice Rady 80/68/EHS jsou následující:

Požadavek č.1

- **Nedošlo při zacházení s nebezpečnými látkami k jejich vniknutí do povrchových či podzemních vod nebo k ohrožení jejich prostředí?**

Základem kontroly je fyzická prohlídka provozu i terénu. Inspektoři zjišťují případné úniky závadných látek ze stájí, skladů a skládek a hodnotí, zda byla přijata přiměřená opatření k zamezení úniků. U polních složišť se hodnotí místo založení, způsob oborání a lhůta povoleného uložení. Ve zranitelných oblastech by měla být místa polních složišť součástí havarijního plánu (tabulka, zakreslení do mapových podkladů).

Požadavek č.2

- Jsou sklady nebezpečných látek vhodné z hlediska ochrany vod?

Na základě fyzické prohlídky skladů hnojiv, objemných krmiv, ropných látek a přípravků na ochranu rostlin inspektoři zjišťují technický stav skladovacích prostor. Skladovací prostory musí být nepropustné se zamezením přítoku srážkových vod z okolních ploch a musí být zabezpečeny proti úniku závadných látek do povrchových a podzemních vod.

Požadavek č.3

- Jsou nejméně jednou za pět let, pokud není technickou normou nebo výrobcem stanovena lhůta kratší, prováděny zkoušky těsnosti potrubí a nádrží určených pro skladování ropných látek?

Pokud není stanoveno jinak (např. zvláštní normou nebo podle požadavku výrobce), provádějí se zkoušky těsnosti skladovacích nádrží a potrubních rozvodů na ropné látky nejméně jednou za pět let, zpravidla podle příslušné přílohy normy ČSN 75 3415. Přitom je vhodné zkontrolovat celkový technický stav zařízení. Zkoušky těsnosti a kontrolu technického stavu jsou oprávněny provádět pouze odborné firmy.

Inspektoři ČIŽP z předložených podkladů (protokol o zkoušce těsnosti nádrží a potrubních rozvodů event. kontroly technického stavu) zjišťují, kdy byla provedena poslední zkouška.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Požadavek č.4

- Je vybudován a provozován odpovídající kontrolní systém pro zjišťování úniku skladovaných ropných látek?

Správně vybudovaný a fungující kontrolní systém (např. čichací sonda) má upozornit na případné úniky ropných látek a zejména havárie, které by mohly mít velmi negativní dopad na jakost podzemních nebo povrchových vod.

Inspektoři ČIŽP prověřují, zda je kontrolní systém vybudován a zda je funkční.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Výběr kontrolovaných subjektů - plán kontrol

- Na základě rizikové analýzy bylo vybráno 1 % žadatelů o přímé platby, z toho 20 % zemědělských subjektů bylo vybráno na základě náhodného výběru.
- Plán kontrol ČIŽP byl vytvořen na základě 3 rizikových analýz:
  - Riziková analýza Směrnice Rady 80/68/EHS (podzemní vody) – 34%
  - Riziková analýza Směrnice Rady 79/409/EHS (ptáci) – 33 %
  - Riziková analýza Směrnice Rady 92/43/EHS (přírodní stanoviště) – 33%
- Riziková analýza Směrnice Rady vycházela hlavně z následujících faktorů:
faktor z meziskladu, výměra zemědělské půdy, výměra orné půdy, počet DJ, výměra zemědělské půdy v chráněných oblastech přirozené akumulace vod, výměra zemědělské půdy v ochranných pásmech vodních zdrojů, znečištění vod dusičnany a zkušenosti ČIŽP z předchozích kontrol.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

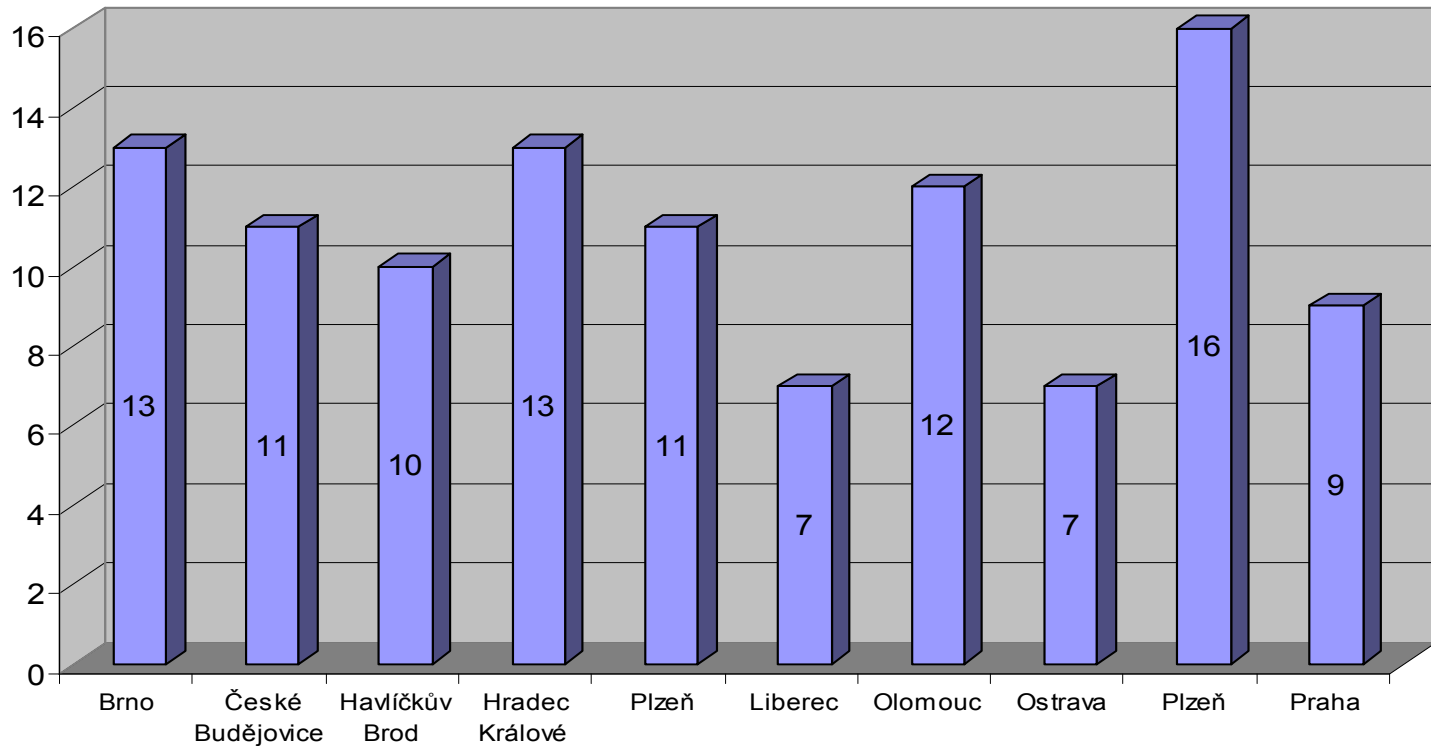
Vzhledem k většinou protichůdným faktorům analýz rizik došlo pouze k 3% shodě kontrol složky ochrany vod a ochrany přírody.

Z plánu kontrol byly vyřazeny subjekty, které neměly žádnou ŽV a nezacházely s nebezpečnými látkami.

Kontroly jsou prováděny na základě nařízení Rady (ES) č. 73/2009, nařízení Komise (ES) č. 796/2004, ust. 112 odst. 1 a 114 vodního zákona a podpůrně se řídí kontrolním řádem obsaženým v části třetí zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Počet kontrol CC na jednotlivé oblastní inspektoráty ČIŽP

Kontroly podmíněnosti cross-compliance

Směrnice Rady 80/68/EHS

Průběh kontrol

Oznámení kontroly

oznámení cca 14 –7 dní předem, telefonicky, písemně nebo obojím způsobem

Zahájení kontroly

informování zástupce společnosti o obsahu kontroly, a to jak z hlediska ochrany vod, tak i z hlediska kontroly plnění podmínek cross –compliance

Kontrola předložených dokladů

- *výpis z obchodního rejstříku*
- *rozhodnutí příslušného vodoprávního úřadu, kterým schvaluje havarijný plán*
- *havarijný plán pro zacházení se závadnými látkami (§ 39 odst. 2 vodního zákona)*
- *seznam polních složišť*

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

- *protokol o zkoušce těsnosti potrubních rozvodů a nádrží určených pro skladování ropných látek (event. kontroly technického stavu)*
- *zápisy o vizuálních kontrolách skladů na jednotlivých farmách (provozní deník) (§ 39 odst. 4 písm. c) vodního zákona)*
- *provozní řády čerpacích stanic pohonných hmot, skladů olejů, mycích ploch a ramp*
- *povolení k odběru podzemních či povrchových vod atd*

Terénní šetření

- *fyzická kontrola, příp. pořizování fotodokumentace, odběr a analýza vzorků podzemních a povrchových vod*

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Zpracování protokolu z kontroly a podrobné popsání nálezu

- *čas, místo, příčina, množství a charakter uniklé látky, škodlivé následky, možnost jejich odstranění, ochrana dotčeného území, jednorázové, opakované či trvalé poškozování, vliv vnějších podmínek (např. počasí), atd.*

Zpráva o kontrole

- *zpracování inspektory oblastních inspektorátů ČIŽP na základě kontroly a protokolů, kontrola na ředitelství ČIŽP, opatření zpráv elektronickým podpisem a odeslání do MZK*

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Výsledky kontrol podmíněnosti z hlediska plnění požadavků směrnice Rady 80/68/EHS

- Celkem bylo v roce 2009 zkontrolováno za odbor ochrany vod 109 zemědělských subjektů.
- Do meziskladu zpráv o kontrole bylo odesláno 109 zpráv o kontrole s celkovým hodnocením
  - *neporušeno – 94 zpráv o kontrole*
  - *zanedbatelné porušení – 9 zpráv o kontrole*
  - *malé porušení – 5 zpráv o kontrole*
  - *střední porušení - 1 zpráva o kontrole*
  - *závažné porušení – 0 zpráv o kontrole*
- Ve všech případech se jednalo o nedbalostní porušení, úmysl nebyl prokázán. Ani v jednom případě nešlo o zmařenou kontrolu. V jednom případě se jednalo o havárii na povrchových vodách.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Výsledky kontrol podmíněnosti z hlediska plnění požadavků vodního zákona

- Podle vodního zákona bylo zahájeno 16 správních řízení ve věci uložení opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole a 5 správních řízení ve věci uložení pokuty.
- V případě havárie se čeká na závěry Policie České republiky.
- Ve 34 případech byla za menší nedostatky provozního charakteru uložena opatření k nápravě závadného stavu pouze protokolární formou a následně byla provedena kontrola uložených opatření (např. vyvezení jímky silážního žlabu, vyčištění manipulačních ploch, zpracování provozního řádu skladu olejů, aktualizování havarijního plánu) .

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Příklady nejčastějších porušení požadavků cross-compliance

- ČS PHM - podzemní, vizuálně nekontrolovatelná, jednoplášťová nádrž na naftu o kapacitě ... , není vybavena světelnou nebo zvukovou signalizací max. hladiny a rovněž chybí kontrolní systém pro zjišťování úniku skladovaných látek. Stáčecí šachty nejsou vyvedeny nad terén., nejsou opatřeny poklopy zabraňujícími vniknutí srážkových vod, zdivo šachet je místy narušeno, v šachtě zjištěna cca ... cm vrstva bahna a vody zapáchající po ropných látkách
- ČS PHM nemá provedeny zkoušky těsnosti ani defektoskopické zkoušky
- Manipulační plocha ČS PHM - výdejní a stáčecí plocha nezastřešené ČS PHM je tvořena nezpevněným terénem (v lepším případě porušeným povrchem komunikace), není zabezpečena před přítokem srážkových vod z okolních, výše položených ploch
- Únik hnojivky z nedostatečně vodohospodářsky zabezpečených hnojných koncovek (např. propustný nezastřešený kontejner na nezpevněné ploše, stání valníku na neodkanalizované ploše)

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Další příklady nejčastějších porušení požadavků CC

- Únik hnojivky z vodohospodářsky nedostatečně zabezpečených pevných hnojišť na nezpevněný terén
- Únik hnojivky z nevhodně situovaného polního hnojiště na nezpevněný sklonitý terén v blízkosti vodního toku, meliorace, vyvěrajícího pramene atd. Únik hnojivky z nevhodně situovaného výběhu se zimovištěm do nedalekého rybníka v době tání sněhu
- Únik silážních šťáv z nezabezpečeného silážního žlabu na okolní, nezpevněný terén; únik silážních šťáv z přeplněného silážního žlabu
- Únik silážních šťáv z otevřeného silážního vaku umístěného v bezprostřední blízkosti dešťové kanalizace do příkopu s povrchovou vodou
- Přetečení jámek na tekutá statková hnojiva na nezpevněný terén

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Havárie způsobená zemědělskou činností

- Šetřením bylo prokázáno, že k úhynu ryb v rybníku ... došlo vlivem úniku hnojivky z polního složiště do drenážního systému a dále do toku ..., jímž je napájen chovný rybník ... Znečištění bylo doloženo výsledky rozborů odebraných vzorků vod.

Další častá porušení ustanovení vodního zákona

- **Není zpracován a schválen havarijný plán (§ 39 vodního zákona)**

- **Nedovolený odběr vod**

Nejvyšší pokuty uložené ČIŽP jsou za odběry podzemních vod bez platného povolení vodoprávního úřadu, kde je stanovena jednotná sazba 50 Kč za 1 m³ neoprávněně odebraných podzemních vod (platnost povolení, která nabyla právní moci do 31.12.2001, zanikla nejpozději **1.1.2008**)

- **Neplnění poplatkových povinností za odběry podzemních vod (poplatek se platí za skutečný odběr vody z jednoho vodního zdroje větší než 6 000 m³ za kalendářní rok nebo větší v každém měsíci kalendářního roku).**

Dle výkladu MŽP se jedním vodním zdrojem podzemní vody pro účely poplatků rozumí podzemní voda nacházející se ve stejném dílčím povodí, které je specifikováno číslem hydrologického pořadí, a ve stejném hydrogeologickém rajonu.

Kontroly podmíněnosti cross-compliance
Směrnice Rady 80/68/EHS

Nevhodně zabezpečená manipulační plocha ČS PHM

Kontroly podmíněnosti cross-compliance Směrnice Rady 80/68/EHS

Nevhodně zabezpečená manipulační plocha ČS PHM

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Nedostatky provozního charakteru

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Nedostatky provozního charakteru

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Pastevní výběh v blízkosti povrchových vod

**Kontroly podmíněnosti cross-compliance
Směrnice Rady 80/68/EHS**

Nevhodný způsob pasty (vysoké zatížení zvířaty na jednom místě) a nevhodně situované zimoviště v blízkosti povrchových vod

**Kontroly podmíněnosti cross-compliance
Směrnice Rady 80/68/EHS**

**Nevhodný způsob zabezpečení polního složiště hlubokou brázdou umocňující
nebezpečí znečištění podzemních vod**

**Kontroly podmíněnosti cross-compliance
Směrnice Rady 80/68/EHS**

Únik hnojívky z polního složiště do drenážního systému a dále do vodního toku

Kontroly podmíněnosti cross-compliance

Směrnice Rady 80/68/EHS

Problematické okruhy

- Nedostatky provozního charakteru – nejčastější porušení vodního zákona
- Nevyhovující technický stav skladů na tekutá a tuhá statková hnojiva, včetně manipulačních ploch
- Nevyhovující technický stav skladů na objemná krmiva
- Nepoužívané, nevyčištěné a nezakonzervované staré ČS PHM
- Neexistence metodiky pro zjišťování těsnosti jímek na tekutá statková hnojiva

Kontroly podmíněnosti cross-compliance *Směrnice Rady 80/68/EHS*

Převod kompetencí mezi ČIŽP a ÚKZÚZ

- Na základě novely zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a na základě 2 odst. 5 novely zákona č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů, se **ÚKZÚZ stává oprávněným kontrolním orgánem k provádění kontrol podmíněnosti povinného požadavku na hospodaření SMR 2.**
- Odbor ochrany vod ČIŽP bude i nadále provádět kontroly zemědělských subjektů podle 39 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, v platném znění. V případě zjištěného porušení 39 výše zmíněného zákona a kontrolního požadavku SMR 2 v rámci kontrol podmíněnosti se obě organizace budou vzájemně informovat a spolupracovat.

Konec prezentace